

„Współzawodnika traktuj cierpliwie, a zwycięstwo będzie po twojej stronie”

Sambo

Ktoś może zadać pytanie, co ma rosyjskie sambo wspólnego z kręgiem sztuk walki związanych z *ju-jitsu*. Od razu na początku warto wyjaśnić, że przez wiele lat, propaganda ZSRR, usiłowała usunąć jakiegokolwiek powiązania sambo z Japonią. Jedyną słuszną ideologicznie wersją było stanowisko, że jest to sztuka rdzennie rosyjska i pochodząca wyłącznie z republik radzieckich. Prawda jest jednak całkiem inna, japońskie *judo* oraz *ju-jitsu* miało ogromny wpływ na rozwój tego systemu walki.

Sambo uznawane jest za oficjalny sport w ZSRR od 1938 r. Przez wiele lat za ojca *sambo* uważano Anatolija Kharlampiewa⁵⁰ (Harłampiejewa), być może dlatego, że jako jedyny był aktywnym członkiem Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego i popierał ideę rdzennie rosyjskiego rodowodu *sambo*. Prawdziwe laury jednak powinni zebrać, Wasilij Sergeyevich Oshchepkov⁵¹ (uczeń Jigoro Kano, 2 *Dan* Kodokan Judo) oraz ekspert *ju-jitsu* i zapasów Viktor Spiridonov⁵².

Nazwa SAMBO, oficjalnie pierwszy raz, została użyta w wydawnym w 1927 roku, przez Spiridonova, instruktażu pt. САМозащита

---

⁵⁰ Anatolij Arkadyevich Kharlampiyev (rosyjski : Анатолий Аркадьевич Харлампи́ев, 29 października 1906 - 16 kwietnia 1979 r.) Był znanym na całym świecie badaczem różnego rodzaju narodowych zapasów i sztuk walki, Zasłużony Mistrz Sportu ZSRR, Honorowy Trener ZSRR. W 1938 r. Kharlampiyev zaprezentował Sambo Związkowi Sportowemu ZSRR, który uznał sztukę walki za oficjalny sport.

⁵¹ Василий Сергеевич Ощепков (1893 -1938) jeden z twórców SAMBO nauczyciel Kharlampiyeva. Aresztowany w czasie wielkich czystek na rozkaz Stalina.

⁵² Viktor Spiridonov (1882-1944) jeden z twórców SAMBO uznawany też za ojca Sistiemy.

Без Оружия (SAMozaszcita Bez Oruża) – w skrócie SAMBO co znaczy „Samoobrona bez broni”, który stał się podstawowym podręcznikiem walki wręcz dla Armii Czerwonej, milicji i służb specjalnych.

Na początku XX wieku, obok tradycyjnego pięściarstwa, które przekształciło się w terażniejszy boks, popularność w Rosji zaczęły zdobywać style chwytane, takie jak zapasy klasyczne, wolnoamerykańskie oraz inne ówczesnie znane w Europie, odmiany zapasów. Dodatkowo, interesowano się tradycyjnymi stylami zapaśniczymi z odległych zakątków Rosji, a także świeżo co sprowadzonym z Japonii *jujitsu* i *judo*. Na tej bazie w latach 20-tych powstały systemy Spirydonowa i Oshchepkova. Niektóre źródła podają jeszcze Iwana Ławrientiewicza Sołoniewicza oraz Niła Nikołajewicza Oznobiszyna. Warto o nich wspomnieć, choć informacji o tych postaciach jest niewiele. Sołoniewicz podobno stworzył system oparty na zapasach wolnoamerykańskich i boksie angielskim, kładący duży nacisk na siłę ciosów, natomiast Oznobiszyn opracował system walki oparty na trzech dystansach. W zwarcu oparty na klasycznych zapasach i *ju-jitsu*, w średnim dystansie - na boksie angielskim, natomiast w długim dystansie - oparty na kopnięciach z boks francuskiego *savate*.

Omówmy teraz dwóch pierwszych instruktorów, o których jest znacznie więcej informacji.

Wasyl Sergiejewicz Oshchepkov urodził się na Sachalinie, gdzie jego matka odbywała karę zesłania. W wyniku wojny rosyjsko-japońskiej i na mocy Traktatu z Portsmouth⁵³, w 1905, Sachalin stał się częścią Japonii. Osierocony Wasilij został wysłany na naukę do Japonii. Od września 1907 studiował w seminarium teologicznym w Tokio w misji prawosławnej. Podczas nauki w seminarium studiował *judo* i jako najlepszy judoka z seminarium, na zalecenie trenera, został skierowany na naukę do Kodokan Judo Institute w Tokio, założonego przez Jigoro Kano w dniu 29 października 1911 roku.

---

⁵³ Traktat z Portsmouth – traktat pokojowy pomiędzy Japonią a Imperium Rosyjskim, kończący wojnę rosyjsko-japońską zawarty 23 sierpnia/5 września 1905 roku.

W czerwcu 1913 roku otrzymał 1 *Dan w judo*, w tym czasie ukończył również seminarium i wyjechał do Rosji. Prowadził zajęcia *judo* dla policji we Władywostoku oraz założył własną szkołę *judo*. W międzyczasie odbywał częste podróże do Japonii i organizował turnieje, między innymi słynny turniej swoich uczniów z uczniami japońskiej Wyższej Szkoły Handlowej „Otaru”, który nawet został opisany w gazetach. W październiku 1917 r. zdał egzamin na 2 *Dan*. W ten sposób stał się pierwszym Rosjaninem i trzecim Europejczykiem, który otrzymał *nidan w judo*.

W 1919 r. pracował dla Armii Syberyjskiej oraz w japońskim Biurze Komunikacji Wojskowej jako tłumacz. Poprzez kolegę z seminarium w Tokio, Trofima Jurkiewicza, nawiązał kontakt z Komunistyczną Partią Związku Radzieckiego oraz otrzymał propozycję współpracy z radzieckim wywiadem, natomiast 1 września 1923 r. po nawiązaniu współpracy z Armią Czerwoną, został wysłany na północny Sachalin, który do 1925 roku pozostawał pod okupacją Japońską.

Informacje przekazywane za jego pośrednictwem do Związku Radzieckiego miały ważne znaczenie praktyczne, na przykład przyczyniły się do wycofania wojsk japońskich z północy Sachalinu. Z powodu nieporozumień z niekompetentnymi przełożonymi w 1926 r. musiał wrócić do ZSRR, gdzie oskarżono go o defraudację państwowych pieniędzy. Oshchepkov musiał wyprzedać prawie cały majątek, aby zwrócić pieniądze, wydane na agentów w Japonii, a których wydatków nie mógł udokumentować, nie posiadając paragonów. Nadal jednak pracował przy wojsku jako tłumacz japońskiego. Niestety pieniądze, które zarabiał, nie starczały na opiekę nad chorą żoną i cały czas zabiegał o wyjazd do Moskwy, w poszukiwaniu lepszych perspektyw rozwoju. W rezultacie starań, we wrześniu 1929 r. został przeniesiony do Moskwy, lecz jego żona nie doczekawszy tego, zmarła.

W 1929 r. został nauczycielem Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Wychowania Fizycznego, Sportu, Młodzieży i Turystyki. Praca w Instytucie Wychowania Fizycznego dała Oshchepkovowi